

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
Кафедра іноземних мов факультету міжнародних відносин

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

_____

“ _____ ” _____ 20__ р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

3.21 Теорія і практика перекладу

напрямів підготовки

6.030201 Міжнародні відносини

6.030202 Міжнародне право

6.030203 Міжнародні економічні відносини

6.030204 Міжнародна інформація

6.030205 Країнознавство

6.030206 Міжнародний бізнес

та спеціальностей

291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії

292 Міжнародні економічні відносини

293 Міжнародне право

Львів 2017

Теорія і практика перекладу. Робоча програма навчальної дисципліни для студентів

за напрямками підготовки 6.030201 Міжнародні відносини, 6.030202 Міжнародне право, 6.030203 Міжнародні економічні відносини, 6.030204 Міжнародна інформація, 6.030205 Країнознавство, 6.030206 Міжнародний бізнес

та спеціальностями 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії, 292 Міжнародні економічні відносини, 293 Міжнародне право

Розробники: доц. Бик І. С., доц. Кам'янець В. М., ас. Рабош Г. М., ас. Толочко О. Я.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри іноземних мов факультету міжнародних відносин

Протокол № 6 від 30 серпня 2017 р.

Завідувач кафедрою _____ доц. І. С. Бик

Схвалено Вченою радою факультету міжнародних відносин

Протокол № 1 від 25 вересня 2017 р.

Голова _____ проф. М. З. Мальський

© Бик І. С., Кам'янець В. М., Рабош Г. М.,
Толочко О. Я., 2017

Витяг з навчальних планів

напрямів підготовки

**6.030201 Міжнародні відносини, 6.030202 Міжнародне право,
6.030203 Міжнародні економічні відносини, 6.030204 Міжнародна інформація,
6.030205 Країнознавство, 6.030206 Міжнародний бізнес**

та спеціальностей

**291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії,
292 Міжнародні економічні відносини,
293 Міжнародне право**

Теорія і практика перекладу

Форма навчання	Освітній ступінь	Курс	Семестр	Кредити	Загальний обсяг годин	Всього аудиторних годин	у тому числі (год.):			Самостійно робота (год.)	Залік (сем.)	Екзамен (сем.)
							Лекції	Лабораторні	Практичні			
Денна	Бакалавр	III	V	3	90	48	16		32	42		
			VI	3	90	64	16		48	26		+
		IV	VII	3	90	48			48	42		
			VIII	2	60	50			50	10		+
Разом				11	330	210	32		178	120		
Денна	Магістр	I	I	3		32			32	58		
			II	2		48			48	12	+	
Разом				5		80			80	70		

Мета та завдання курсу

Завданням курсу „Теорія і практика перекладу” на факультеті міжнародних відносин є вивчення закономірностей виникнення, розвитку і функціонування перекладу в суспільстві. Курс покликаний сформувати навички та вміння, необхідні перекладачу соціально-політичних текстів. Він також переслідує мету визначити особливості мистецтва перекладу, основні принципи та методи перекладацької роботи, вимоги, що висуваються до рівноцінного оригіналові перекладу. У процесі вивчення курсу теорії і практики перекладу студенти закріплюють свій загальноосвітній та культурний рівень і кругозір.

Курс теорії і практики перекладу вивчається на факультеті міжнародних відносин після дворічного вивчення студентами курсу першої іноземної мови (400 аудиторних годин) і ґрунтується на отриманих при цьому знаннях, а також на знаннях та практичних навичках, набутих у процесі вивчення практичного курсу ділової української мови. Кінцевою метою курсу є вироблення вміння та навичок у галузі практики перекладу, а також редагування та критики перекладу публіцистичних текстів.

Основною формою вивчення курсу теорії і практики перекладу є лекції та практичні заняття. Закріплення і практичне застосування теоретичних положень та практичних навичок відбувається під час виконання домашніх завдань, мовної практики та самостійної творчої роботи студентів. Курс завершується державним письмовим іспитом.

Основна мета вивчення курсу «Теорія і практика перекладу» на факультеті міжнародних відносин полягає у набутті студентами базових теоретичних знань з теорії перекладу, практичних навичок письмового перекладу спеціальної літератури у відповідній області, а також практичних навичок усного перекладу.

Завдання курсу «Теорія і практика перекладу» полягає у навчанні практичних навичок та прийомів перекладу, їх розвитку, поглибленні та удосконаленні.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- ✓ основні перекладознавчі поняття та категорії.
- ✓ ключові поняття галузей мовознавства, що пов'язані з теорією та практикою перекладу.
- ✓ особливості процесу перекладу: стадії та моделі перекладу.
- ✓ перекладацькі трансформації та їх застосування у процесі перекладу.

вміти:

- ✓ проаналізувати текст оригіналу, виявити проблемні аспекти у його відтворенні цільовою мовою з урахуванням особливостей зіставлюваних мов та жанрової специфіки тексту.
- ✓ застосовувати дослівний переклад як проміжну стадію у процесі відтворення тексту цільовою мовою.
- ✓ застосовувати перекладацькі трансформації на різних мовних рівнях.
- ✓ здійснити редагування тексту перекладу, його прагматичну адаптацію.

Оцінювання знань студента

здійснюється за 100-бальною шкалою (для екзаменів і заліків).

- максимальна кількість балів при оцінюванні знань студентів з дисципліни, яка завершується екзаменом, становить за поточну успішність 50 балів, на екзамені – 50 балів;
- при оформленні документів за екзаменаційну сесію використовується таблиця відповідності оцінювання знань студентів за різними системами.

Шкала оцінювання: вузу, національна та ECTS

Оцінка ECTS	Оцінка в балах	За національною шкалою		
		Екзаменаційна оцінка, оцінка з диференційованого заліку	Залік	
A	90 – 100	5	Відмінно	Зараховано
B	81-89	4	Дуже добре	
C	71-80		Добре	
D	61-70	3	Задовільно	
E	51-60		Достатньо	

Протягом семестру проводиться не менше двох модулів або колоквиумів чи контрольних робіт або інших видів контролю.

Теми лекцій

Тема 1. Переклад як акт міжмовної комунікації. Теорія перекладу. Коротка історія перекладу. Роль перекладу в житті сучасного суспільства. Переклад як вид комунікації. Вимоги до перекладача. Предмет науки про переклад. Моделі перекладу. Загальна теорія перекладу.

Тема 2. Види перекладу. Принципи класифікації перекладу. Машинний переклад, його переваги і недоліки. Усний переклад: синхронний переклад і послідовний переклад. Письмовий переклад: художній переклад і спеціальний переклад. Спеціальні теорії перекладу.

Тема 3. Адекватність перекладу. Точність перекладу і адекватність перекладу. Способи та засоби досягнення адекватного перекладу. Роль контексту, ситуації та фонові інформації у досягненні адекватності перекладу. Дослівний переклад. Калькування. Буквальний переклад, види буквализмів.

Тема 4. Структура речень та порядок слів під час перекладу. Порядок слів у реченні в англійській та українській мовах. Роль порядку слів у досягненні адекватності перекладу. Розчленування речень, види розчленування. Об'єднання речень. Пропуски та додавання під час перекладу.

Тема 5. Типи відповідників під час перекладу. Словникові та оказіональні відповідники. Еквіваленти. Аналоги, синоніми та їх види. Описовий переклад. Контекстуальні заміни: конкретизація, узагальнення, логічний розвиток понять, антонімічний переклад, компенсація втрат. Транскодування: транскрипція і транслітерація.

Тема 6. Переклад інтернаціоналізмів. Визначення інтернаціоналізмів. Справжні інтернаціоналізмів та псевдоінтернаціоналізми. Класифікація

інтернаціоналізмів з погляду їхнього перекладу. "Фальшиві друзі перекладача".

Тема 7. Переклад реалій. Визначення та особливості реалій як одиниць перекладу. Класифікація реалій. Способи передання реалій: транскодування, калькування, семантичний неологізм, приблизний переклад, контекстуальний переклад. Чинники, що впливають на вибір способу передання реалій під час перекладу. Особливості передання явищ, які по-різному описані в мовах оригіналу і перекладу.

Тема 8. Передання власних імен та географічних назв під час перекладу. Способи передання власних імен та географічних назв під час перекладу. Транслітерація, стандарти транслітерації. Транскрипція. Змішане та адаптивне транскодування. Роль традиції у виборі способу передання власних імен та географічних назв у перекладі. Особливості передання деяких власних імен та географічних назв.

Тема 9. Переклад словосполучень. Сполучуваність слів. Вплив сполучуваності слів на переклад словосполучень. Вільні слвоосполучення. Особливості атрибутивних словосполучень в англійській мові. Переклад атрибутивних груп. Фразеологічні одиниці. Класифікація фразеологічних одиниць. Етапи перекладу фразеологізмів. Класифікація фразеологізмів з погляду перекладу. Особливості перекладу фразеологізмів.

Тема 10. Граматичні питання перекладу. Лексико-граматичні трансформації під час перекладу. Категорія числа. Категорія роду. Категорія особи. Категорія часу і виду. Категорія стану. Синтаксичні комплекси.

Теми практичних занять

V семестр

1. Предмет теорії перекладу. Сутність процесу перекладу як міжмовної комунікації. Переклад як трансформація. Переклад як творчий процес. Загальна та спеціальні теорії перекладу, їх значення для перекладача. Зв'язок перекладознавства з лінгвістичними (семантика, граматики, стилістика, контрастивна лінгвістика та ін.) та нелінгвістичними (психологія, культурологія, інформатика та ін.) дисциплінами. Ключові мовознавчі та перекладознавчі поняття. Процес перекладу як об'єкт дослідження. Переклад та прагматика.
2. Адекватність перекладу. Рівні еквівалентності. Контекст та його типи. Поняття еквівалентності у перекладі. Рівні еквівалентності. В. Н. Комісаров про рівні еквівалентності та типи еквівалентів. Контекст його види та роль у перекладі. Контекстуальний відповідник. Аналіз перекладів вправ і текстів.
3. Прагматичні аспекти перекладу. Моделі перекладу. Перекладацькі трансформації. Чинники, що визначають розуміння тексту. Прагматика та еквівалентність. «Формальна» та «динамічна» еквівалентність (Ю. Найда). Прагматична спрямованість перекладу. Поняття про прагматичну адаптацію

тексту. «Стратегія меншого зла» у перекладі. Поняття «моделі перекладу». «Ситуаційна» та «семантико-трансформаційна» моделі перекладу. Поняття про перекладацькі трансформації: лексичні (генералізація, конкретизація, антонімічний переклад, модуляція та граматичні: калькування, розчленування та об'єднання у перекладі) та лексико-граматичні. Аналіз перекладів вправ і текстів.

4. Види перекладу. Принципи класифікації перекладу. Машинний переклад, його переваги та недоліки. Усний переклад: синхронний переклад і послідовний переклад. Письмовий переклад: художній переклад і спеціальний переклад. Спеціальні теорії перекладу. Аналіз перекладів вправ і текстів.

VI семестр

1. Структура речень та порядок слів у реченні при перекладі. Порядок слів в реченні в англійській та українській мовах. Роль порядку слів у досягненні адекватного перекладу. Розчленування речень, види розчленування. Об'єднання речень. Пропуски та включення при перекладі. Аналіз перекладів вправ і текстів.
2. Види відповідників при перекладі. Словникові та okazionalnі відповідники. Еквіваленти. Аналоги. Синоніми, види синонімів. Описовий переклад. Контекстуальні заміни: конкретизація, узагальнення, логічний розвиток понять, антонімічний переклад, компенсація втрат. Транскодування: транскрипція, транслітерація. Аналіз перекладів вправ і текстів.
3. Переклад термінів, неологізмів, лексем-інтернаціоналізмів. «Фальшиві друзі перекладача» як проблема перекладу. Переклад аббревіатур. Транскрипція і транслітерація, калькування, описовий переклад його особливості. Термін, його визначення. Особливості перекладу термінів та аббревіатур. Поняття про омоніми. Міжмовні омоніми та псевдоінтернаціоналізми. Семантичний, стилістичний, прагматичний та чинник сполучуваності у перекладі псевдоінтернаціоналізмів. Аналіз перекладів вправ і текстів.
4. Безеквівалентна лексика як проблема перекладу. Переклад реалій. Визначення реалії. Типи та особливості реалій. Способи передачі реалій цільовою мовою: транслітерування, транскрипція, створення семантичного неологізму, контекстуальний відповідник, приблизний відповідник. Аналіз перекладів вправ і текстів.
5. Передача власних імен та географічних назв, назв компаній та періодичних видань у перекладі. Слова та словосполучення, що не залежать від контексту. Транскрипція і транслітерація, калькування, змішане транскодування. Чинник традиції. Особливості перекладу назв компаній та видань. Аналіз перекладів вправ і текстів.
6. Переклад словосполучень. Вільні словосполучення. Сполучуваність слів та її врахування при перекладі. Особливості перекладу вільних словосполучень. Атрибутивні словосполучення. Особливості перекладу багатокомпонентних атрибутивних словосполучень. Синтаксичні моделі складних термінів та способи їх перекладу. Аналіз перекладів вправ і текстів.
7. Переклад фразеологічних одиниць. Фразеологізми у лексичній системі мови. Ідіоматичність фразеологічних одиниць. Способи перекладу фразеологізмів. Аналіз перекладів вправ і текстів.

8. Особливості перекладу полісемантичних слів. Роль мікро- та макроконтексту. Моносемантичні та полісемантичні мовні одиниці. Контекст та його типи. Залежність перекладного відповідника від контексту та сполучуваності слів. Аналіз перекладів вправ і текстів.
9. Граматичні категорії. Лексико-граматичні трансформації при перекладі. Лексико-граматичні трансформації при перекладі. Категорія числа. Категорія роду. Категорія особи. Категорії часу і виду. Категорія стану. Синтаксичні комплекси. Аналіз перекладів вправ і текстів.
10. Особливості відтворення функцій артиклів перекладі. Артикль в граматичній системі англійської мови. Види артикля. Функції артиклів в англійському реченні. Семантика артиклів та її передання у перекладі. Аналіз перекладів вправ і текстів.
11. Особливості перекладу граматичних конструкцій з *it, there, one*. Формальний підмет *one*. Формальний підмет *it*. Займенник-замінник *one*. Займенники-замінники *that, those, these*. Особливості перекладу українською мовою. Аналіз перекладів вправ і текстів.

VII семестр

1. Особливості перекладу еквівалентних граматичних форм: інфінітиви, часові форми. Конструкції у пасивному стані. Порядок слів у реченні. Відмінності у системах часових форм дієслова англійської та української мов та їх врахування у перекладі. Відмінності у частотності та функціонуванні пасивного стану в англійській та українській мовах. Способи перекладу англійських пасивних конструкцій українською мовою. Типи та характер порядку слів у реченні у зіставлюваних мовах. Відмінності у функціонуванні порядку слів у реченні та важливість їх врахування у перекладі. Аналіз перекладів вправ і текстів.
2. Особливості перекладу речень з модальними дієсловами. Поняття модальності. Модальні дієслова та слова: їх семантика та функціонування у граматичній системі англійської мови. Значущість модальних дієслів у семантичній структурі речення та тексту. Особливості перекладу синтаксичних конструкцій з модальними дієсловами. Аналіз перекладів вправ і текстів.
3. Синтаксичні трансформації у перекладі. Необхідність та вагомість синтаксичних трансформацій у перекладі. Членування речення та його види: внутрішнє та зовнішнє членування. Об'єднання речень у перекладі: умови для об'єднання речень. Особливості пропусків та додавань у перекладі. Аналіз перекладів вправ і текстів.
4. Особливості перекладу безеквівалентних граматичних форм. Граматичні форми та комплекси, що не мають відповідників у цільовій мові та їх функціонування: герундій, інфінітивні, дієприкметникові та герундіальні комплекси. Способи перекладу українською мовою. Аналіз перекладів вправ і текстів.
5. Стилїстичні та прагматичні проблеми перекладу. Переклад стилїстично маркованих мовних одиниць. Стилї мови та їх особливості. Стилїстична маркованість як особлива ознака мовних одиниць. Поняття про семантичну структуру слова: денотативне та конотативне значення. Функціонування мовних одиниць у текстах, що належать до різних стилів. Особливості

перекладу стилістично-маркованих мовних одиниць. Аналіз перекладів вправ і текстів.

6. Особливості відтворення тропів (зображально-виражальних засобів) у перекладі. Тропи та їх функції у тексті. Категорії стилістики лексичного та семасіологічного характеру: епітет, метафора, метонімія, порівняння. Засоби синтаксичної стилістики: повтор, інверсія, еліптичні та номінативні речення. Важливість та особливості їх відтворення у перекладі. Аналіз перекладів вправ і текстів.
7. Лінгвістика тексту та переклад. Прагматична адаптація тексту. Основні категорії лінгвістики тексту. Рівні тексту. Типи інформації в тексті. Семантичний простір тексту. Когерентність. Когезія. Комунікативне членування тексту. Модальність тексту. Прагматична адаптація та редагування тексту перекладу: причини та чинники. Аналіз перекладів вправ і текстів.

VIII семестр

1. Практикум двостороннього письмового перекладу текстів зі спеціальності.
2. Усний (послідовний) переклад текстів зі спеціальності.

Рекомендована література

Основна

1. Бархударов Л. С. Язык и перевод. Вопросы общей и частной теории перевода / Л. С. Бархударов. – М. : Международные отношения, 1975.
2. Бик І. С. Основи перекладу для студентів факультетів міжнародних відносин : навч. Посібник / І. С. Бик. – Львів : Львівського національного університету імені Івана Франка, 2014.
3. Зорівчак Р. П. Фразеологічна одиниця як перекладознавча категорія / Р. П. Зорівчак. – Львів : Вища школа. Вид-во при Львівському університеті, 1983.
4. Ковганюк С. П. Практика перекладу. (З досвіду перекладача) / С. П. Ковганюк. – К. : Дніпро, 1968
5. Комиссаров В. Н. Теория перевода / В. Н. Комиссаров. – М. : Высшая школа, 1990
6. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу / В. В. Коптілов. – К. : Вища школа, 1982
7. Латышев Л. К. Курс перевода : (Эквивалентность перевода и способы её достижения) / Л. К. Латышев. – М. : Международные отношения, 1981
8. Лилова А. Введение в общую теорию перевода / А. Лилова. – М. : Высшая школа, 1985
9. Мірам Г. Е., Дайнеко В. В., Тарануха Л. А., Грищенко М. В., Гон О. М. Основи перекладу : Курс лекцій; Навчальний посібник / Г. Е. Мірам, В. В. Дайнеко, Л. А. Тарануха, М. В. Грищенко, О. М. Гон. – Київ : Ельга, Ніка-Центр, 2002
10. Основи перекладу : граматичні та лексичні аспекти : Навч. посіб. / за ред. В. К. Шпака. – К. : Знання, 2005

11. Рецкер Я. И. Теория перевода и переводческая практика. Очерки лингвистической теории перевода / Я. И. Рецкер. – М. : Международные отношения, 1974
12. Федоров А. В. Введение в теорию перевода (Лингвистические проблемы) / А. В. Федоров. – М. : Изд. лит. на иностр. яз., 1958
13. Федоров А. В. Основы общей теории перевода (Лингвистические проблемы). – М. : "Высшая школа", 1983
14. Korunets I. V. Theory and Practice of Translation / I. V. Korunets. – Вінниця : Нова книга, 2000
15. Osimo V. Translation Course.
http://www.logos.it/pls/dictionary/linguistic_resources.traduzione_en?lang=en

Додаткова

1. Влахов С., Флорин С. Непере译имое в переводе / С. Влахов, С. Флорин. – М. : Высшая школа, 1986
2. Комиссаров В. Н. Слово о переводе (Очерк лингвистического учения о переводе) / В. Н. Комиссаров. – М. : Международные отношения.
3. Миньяр-Белоручев Р. К. Методика обучения переводу на слух / Р. К. Миньяр-Белоручев. – М. : Изд-во ИМО, 1959
4. Миньяр-Белоручев Р. К. Общая теория перевода и устный перевод / Р. К. Миньяр-Белоручев. – М. : Воениздат, 1980
5. Миньяр-Белоручев Р. К. Последовательный перевод. Теория и методы обучения / Р. К. Миньяр-Белоручев. – М. : Воениздат, 1969
6. Миньяр-Белоручев Р. К. Пособие по устному переводу (Записи в последовательном переводе) / Р. К. Миньяр-Белоручев. – М. : Высшая школа, 1969
7. Мірам Г. Е., Дайнеко В. В., Іванова С. В. Коучінг для усних перекладачів / Г. Е. Мірам, В. В. Дайнеко, С. В. Іванова. – К. : Ніка-Центр, 2011.
8. Мирам Г. Э. Профессия: переводчик / Г. Э. Мирам. – Киев : Ника-Центр Эльга, 2000
9. Нестеренко Н. М. A Course in Interpreting and Translation / Посібник для студентів та викладачів вищих навчальних закладів / Н. М. Нестеренко. – Вінниця : Нова книга, 2004.
10. Сухенко К. М. Лексичні проблеми перекладу / К. М. Сухенко. – К. : Вид-во Київського університету, 1972
11. Чернов Г. В. Теория и практика синхронного перевода / Г. В. Чернов. – М. : Международные отношения, 1978
12. Ширяев А. Ф. Синхронный перевод : Деятельность синхронного переводчика и методика преподавания синхронного перевода / А. Ф. Ширяев. – М. : Воениздат, 1979

Словники та довідкова література

1. Англо-український словник. Склав М. І. Балла. Т.т.1,2. – Київ : Освіта, 1996.
2. Англо-український дипломатичний словник за ред. І. С. Бика – К. : Знання, 2006

3. Андрианов С. Н., Берсон А. С., Никифоров А. С. Англо-русский юридический словарь/ С. Н. Андрианов, А. С. Берсон, А. С. Никифоров. – Москва : Русский язык, Издательская фирма "Рея", 1993.
4. Англо-український фразеологічний словник. Уклад. К. Т. Баранцев. 3-те вид., випр. – К. : Т-во Знання, КОО, 2006.
5. Бендзар Б., Бобинець С. Українська фонографічна передача антропонімів античної, англо-, німецько- і франкомовної літератур / Б. Бендзар, С. Бобинець. – Ужгород : Закарпаття, 2000.
6. Карабан В. І. Посібник-довідник з перекладу англійської наукової і технічної літератури на українську мову / В. І. Карабан. – Київ-Кременчук, 1999
7. Литературные аллюзии, образы и цитаты в английском языке. Справочное пособие. Составитель Ключкина Т. П. – М. : Высшие курсы иностранных языков МИД СССР, 1990.
8. Benson M., Benson E., Ilson R. The BBI Combinatory Dictionary of English / М. Benson, Е. Benson, R. Ilson. Amsterdam/Philadelphia : John Benjamins Publishing Company. – М. : Русский язык, 1990
9. Deardorff Alan V. Deardorff's Glossary of International Economics / A. V. Deardorff. <http://www-personal.umich.edu/~alandear/glossary/>
10. Transliteration des Kyrillischen – Transliteration of Cyrilli – Lateinische Umschrift – ISO-Transliteration. <http://kodeks.uni-bamberg.de/AKSL/Schrift/Transliteration.htm>
11. Ukrainian-English Transliteration Table. – <http://www.rada.kiev.ua/translit.>

Інформаційні ресурси

Актуальна преса, інтернет, телебачення

